

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2023-27-2-137-149>

УДК 373.5.015.3:316.477-027.233.2]:37.091.31:07

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-1907-9380>

Анжеліна Пугач,
кандидат педагогічних наук,
Інститут проблем виховання НАПН України,
м. Київ

МЕДІАОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті розглянуто особливості формування життєвої успішності старшокласників на основі новітніх технологій у сучасних умовах цифрового суспільства. Акцентовано на успіхові та успішності як засадничих цінностях держави й окремої особистості. Обґрунтовано значущість навичок критичного мислення, гнучкості і креативності, здатності успішно розв'язувати проблеми для ефективної й результативної життєдіяльності зростаючої особистості. У зв'язку із цим повернуто увагу до впровадження в шкільну практику медіаосвіти та медіаосвітніх технологій, створення конструктивного медіаосвітнього середовища.

У контексті багатоаспектного міждисциплінарного дискурсу виявлено об'єктивно-суб'єктивний вимір розуміння понять «життєва успішність» та «життєвий успіх», що стосується суспільного визнання людини та її оцінювання власних дій як результативних. З урахуванням ідей дослідників життєву успішність розглянуто як особистісну якість, пов'язану з реалізацією життєвого проєкту, усвідомленням особистісного самоздійснення, суб'єктивним переживанням власного успіху в різних сферах життєдіяльності на основі відповідного досвіду й повсякденних життєвих практик, з відчуттям сенсу життя.

З'ясовано бачення освітніх технологій, серед яких медіаосвітні технології як частина дидактики та процес навчання, під час якого реалізуються освітні завдання з формування успішної медіаграмотної особистості підлітка. Репрезентовано місію, принципи, модель шкільного медіахабу як медіаосвітньої технології, що ґрунтується на педагогіці партнерства та має на меті формування життєво успішної особистості старшокласника шляхом опанування вмій і навичок ефективної й безпечної взаємодії з масмедіа, усвідомленого розуміння, творчого опрацювання й активного поширення контенту, зокрема патріотичного, націєтворчого змісту, захисту від фейків, ворожого пропаганди, налагодження доброзичливої комунікації в соціальних мережах. Обґрунтовано відповідність представлених узагальнень ідей закордонних дослідників щодо зв'язку між рисами особистості й показниками успіху, значенням медіаграмотності для повсякденного життя, медіакультури у формуванні ключових компетентностей для підготовки дитини до життєвої самореалізації.

Ключові слова: життєва успішність, життєва самореалізація, медіаосвіта, медіаграмотність, медіаосвітні технології, старшокласники, шкільний медіахаб.

© Анжеліна Пугач, 2023

Вступ. У складних умовах глобалізованого, диджиталізованого, нестабільного безпекового сьогодення надзвичайно актуалізується запит на успішність. Адже успіх і успішність – фундаментальні цінності відповідального суспільства, що пов'язано з декларованою турботою про його громадян і водночас очікуванням їхньої активної участі в суспільному поступі. Утвердження розуміння залежності сталого розвитку держави, процвітання нації, підвищення добробуту кожної людини від підготовки високоосвіченої,

моральної, конкурентоспроможної, успішної, особистісно і професійно затребуваної особистості вимагає перегляду концептуальних засад вітчизняної освіти. У зв'язку із цим набувають особливого сенсу положення Візії майбутнього освіти і науки України щодо системи, основу якої становлять «цінності та бачення майбутнього, які спрямовані на формування цілісної і щасливої особистості та професіонала, громадянина України, який здатен до успішної самореалізації та розбудови суспільства й економіки» [7].

Відповідно до згаданої Візії, зокрема окресленого принципу адаптивності до швидкозмінного світу, значущими для успішності зростаючої особистості є навички: критичне мислення, здатність розв'язувати проблеми, гнучкість і креативність тощо. Особлива роль у їхньому формуванні належить медіаосвітнім технологіям, що забезпечують організацію освітнього процесу на основі використання друкованих, аудіовізуальних, комп'ютерних, інтернет-технологій з метою створення конструктивного медіаосвітнього середовища та підготовки старшокласників до ефективної взаємодії із сучасними медіа.

Дослідницький пошук епохи метамодерну (починаючи від 1990-х) актуалізував питання екзистенційного вибору особистості та пов'язане із цим поняття успішності, підґрунтям якого є ідеї А. Адлера, Дж. Аткинсона, Е. Еріксона, А. Маслоу, К. Роджерса щодо самоактуалізації, прагнення досконалості, особистісного зростання, мотивації досягнення успіху. В умовах глобальної інформатизації становлення успішної особистості досліджують з погляду її взаємодії з медіа та їхнього впливу на суспільство і людину, що вивчали С. Беннет, Р. К'юбі, М. Маклюєн, Л. Мастерман, Е. Тофлер. Зважаючи на наявність напрацювань і водночас складність питання, означений міждисциплінарний дискурс потребує подальшого розвитку.

Мета і завдання. Мета статті – розглянути медіаосвітні технології як ефективний засіб формування життєвої успішності підлітків. Досягнення означеної мети передбачає виконання таких завдань: 1) уточнення сутності категорій «успіх», «успішність» як базових для поняття життєвої успішності старшокласника; 2) виявлення особливостей та видів медіаосвітніх технологій, спрямованих на розвиток умінь і навичок, значущих для успішної життєдіяльності зростаючої особистості.

Методи дослідження. Під час наукового пошуку застосовано комплекс теоретичних методів: *аналіз і синтез, систематизацію й узагальнення* (щодо документів у галузі освіти, праць вітчизняних і закордонних науковців з досліджуваної проблеми, матеріалу

дослідження для формулювання вихідних положень, висновків, забезпечення логіки викладу тощо); *класифікацію* (для визначення видів медіаосвітніх технологій).

Результати дослідження. У пошуках шляхів, чи правил, справжньої успішності спираються зазвичай на певне її універсальне розуміння, зважаючи на унікальність і неповторність кожної окремої людини. Причому, якщо про успіх згадують у контексті власних досягнень особистості, її зростання і водночас оцінки здобутків, становища в суспільстві, то успішність розглядають як певну особистісну якість або деяку сукупність властивостей, що забезпечують спрямованість на успіх. У зв'язку із цим дослідники акцентують увагу на об'єктивно-суб'єктивному розумінні успішності, пов'язуючи об'єктивність із соціальним середовищем особистості, визнанням людини на основі суспільних уявлень та оцінювання результатів діяльності як суспільно значущих, а суб'єктивність – із власним досвідом і світосприйняттям, емоційно забарвленим станом, переживанням особистого успіху, оцінюванням власних дій як результативних та ефективних [6, с. 145]. Успішність розглядають як внутрішній стан особистості, якого людина набуває поступово за допомогою регулярної концентрації на власних ключових бажаннях, активних зусиллях (діях) щодо їхнього втілення з метою досягнення рівноваги й гармонії, підґрунтя яких становлять здоров'я й добре самопочуття, позитивне мислення, душевний комфорт, добробут, доброзичливі взаємини з близькими людьми, професійна і творча самореалізація тощо [16]. До того ж О. Матеюк зазначає, що можливість досягати успішності залежить від певних якостей особистості та її дій, набутих знань, досвіду, освоєння професійних видів діяльності.

Суб'єктивністю позначено також категорію «життєвий успіх» з огляду на те, що вона пов'язана з життєвим проєктом, планом, задумом особистості. І. Боровинська справедливо вказує на значущість життєвого проєкту людини та стратегії його реалізації, наявного досвіду й потреб для досягнень саме у важливих для неї сферах життєдіяльності, а не в будь-якій [6]. І. Єрмаков обґрунтовує залежність успіху від здатності людини організувати власне життя як проєкт, що передбачає окреслення ближчої і далекої перспектив, залучення необхідних ресурсів, визначення плану дій, перевірки його виконання. Тож молоді необхідно допомогти оволодіти мистецтвом життя в суспільстві майбутнього, вимоги якого до людини навіть складно передбачити, але в якому особливо поцінуюватимуться здатність працювати в команді, відповідальність та особиста дисципліна, ініціативність і креативність,

спрямованість на результат, справедливість, прагнення досконалості, здатність до саморозвитку, самобудівництва [9, с. 25].

У контексті становлення життєво успішної особистості старшокласника слухними є ідеї Ю. Ільїної про можливість проектування життєвого успіху шляхом проекту змін, трансформацій [10]. Дослідниця обґрунтувала ментальну модель життєвого успіху та комплексну методику дослідження життєвого сценарію «успіх». Ця методика охоплює елементи: «арифметика життя», «комунікативна карта», «життєвий багаж», «родинні ролі», «вікова модель», «карта здоров'я», «MvsЖ», «мотиваційно-ціннісна карта», «емоційна карта», «професійна карта». У цьому проектуванні йдеться про мотиваційний поштовх до змін, посилення відповідальності за особисте життя, активізацію авторства власного життєвого сценарію. Ключовими атрибутами авторського сценарію визначено тимчасовість досягнень людини як винагорода за докладені зусилля, значущість вибору індивідуальної траєкторії досягнень, особистісний вимір успіху (більшою чи меншою мірою) та суб'єктивно-об'єктивний (визнання, затребуваність і водночас особистісні переживання) тощо. Тож успіх Ю. Ільїна визначає як діяльність, що супроводжується певним станом, досягненням визначеного результату, з прогнозованими або допустимими витратами і на бажаний термін, можливістю спроектувати модель успішної життєдіяльності, її відтворення [11].

Інтерпретація складових успіху, уявлення про нього різних за віком, статтю, професією людей, особистісних рис і здатностей, що сприяють життєвим досягненням, мотивації, дають змогу розглядати успіх в історичному, соціокультурному контекстах і як контексті (особисті потреби, прагнення, мотиви) [5, с. 34]. Такі міркування І. Боровинської засвідчують багатокомпонентність життєвого успіху, його індивідуалізованість, неповторність для кожної людини в певному періоді життя, а також у соціально-культурному контексті й конкретних історичних умовах.

Отже, життєва успішність постає як особистісна якість, пов'язана з реалізацією життєвого проекту, усвідомленням особистісного самоздійснення, суб'єктивним переживанням власного успіху в різних сферах життєдіяльності на основі відповідного досвіду й повсякденних життєвих практик, з відчуттям сенсу життя. Життєва успішність важлива для людини будь-якого віку, а особливо – підліткового, якому властиві якісні новоутворення у свідомості особистості, що виявляється в прагненні до дорослості,

самовизначенні й самоствердженні, осмисленні життєвих планів та шляхів їхньої реалізації в особистісних, соціальних і професійних вимірах, пошуку смисложиттєвих цінностей та активізації в різних видах діяльності. Нині зростання дитини відбувається в цифровому просторі, що чинить розвивальний, соціалізуючий, колаборативний, культурний, психологічний, здоров'язбережувальний впливи [13, с. 19], і водночас зумовлює певні ризики щодо особистої безпеки, фізіологічного й ментального стану. В умовах безперешкодного доступу підлітків до комп'ютера, гаджетів, інтернету, мережних спільнот, посилення неконтрольованого інфопотоку здійснюється активний пошук ефективних механізмів, що мають забезпечити підготовку зростаючої особистості до успішної життєдіяльності у швидкозмінному світі, і серед них медіаосвітні технології, інтегровані медіаосвітою та освітніми технологіями.

Шкільна медіаосвіта постала як відповідь на виклики інформаційного суспільства з метою убезпечити маніпулятивний вплив медіа на дітей. У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні зазначено: медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури (культури сприймання і виробництва інформаційно-комунікаційних засобів, знакових систем, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва та передавання інформації), а також підготовку особистості до безпечної й ефективної взаємодії із сучасною системою масмедіа, традиційними медіа (друковані видання, радіо, кіно, ТБ) та новітніми (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) з урахуванням розвитку ІКТ [14, с. 7]. Медіакультура пов'язана з медіаграмотністю – умінням користуватися інформаційно-комунікативною технікою, медіазасобами й адекватно здобувати, сприймати, тлумачити різну інформацію – та медіакомпетентністю, що забезпечує розуміння соціокультурного, економічного й політичного контексту функціонування медіа, медіакультурних цінностей. Сучасною стратегією ЮНЕСКО, що активно реалізує політику впровадження медіаосвіти в громадянське суспільство, є медіаінформаційна грамотність (*media and informational literacy, MIL*) – МІГ, що позначає знання, навички й відносини для життя і роботи, стосується всіх видів ЗМІ та інших каналів інформації (бібліотек, архівів, музеїв, інтернету тощо), розширення прав і свободи самовираження людей, доступу до інформації, формування плюралістичних медіа [14].

Технологічний підхід набув широкого вжитку в освіті, що засвідчує активне

використання педагогічних, виховних, розвивальних, інформаційних, здоров'язбережувальних технологій, а передусім освітніх. Серед наявних їхніх визначень найвдалішим вважаємо те, що запропонували О. Янкович та І. Кузьма: освітня технологія – спосіб спільної діяльності вчителя та учнів, якому притаманні послідовність у реалізації дій (алгоритмічність), постійне й систематичне вимірювання рівня академічних досягнень і сформованості виховних якостей (діагностичність), взаємозв'язок елементів технології (мета, зміст, форми, методи, засоби взаємодії учасників освітнього процесу) та результат (системність) [17, с. 8]. Згадані науковці характеризують освітню технологію як відкриту педагогічну систему, що охоплює компоненти: концептуально-цільові (мета, пов'язана з освітніми концепціями), змістові (зміст технології), процесуальні (форми, методи, засоби взаємодії суб'єктів), результативно-аналітичні. У контексті дослідження освітню технологію розглядаємо також як організовану в певний спосіб діяльність чи сукупність дій з орієнтацією на досягнення наперед визначеного результату, зокрема формування життєвої успішності старшокласників.

У розумінні сутності медіаосвітніх технологій і шляхів упровадження їх у шкільну практику важливим є врахування наявних підходів. Розрізняють позиції, за яких ці технології вбачають складником медіадидактики, що пов'язана з теорією медіаосвіти й навчанням, науковим обґрунтуванням змісту медіаосвіти, опануванням закономірностей, принципів, методів і організаційних форм навчання у взаємодії з медіа, та ефективним навчальним процесом, під час якого реалізуються певні освітні завдання (В. Білецький, Н. Духаніна, С. Іць, Г. Онкович та ін.). Н. Духаніна розглядає медіаосвітні технології як взаємопов'язану сукупність методів і прийомів, що забезпечують досягнення мети й розв'язання завдань медіаосвіти через визначену послідовність дій за посередництва та на матеріалі медіа, у процесі навчання і виховання особистості впродовж життя [8, с. 8]. Тож медіаосвітні технології покликані забезпечити ефективну організацію освітнього процесу на основі традиційних медіа та новітніх інформаційних технологій для досягнення педагогічної мети.

У шкільній практиці медіаосвіту реалізують інтегровано (у межах навчальних предметів), шляхом курсів за вибором («Основи медіаграмотності», «Сходінки до медіаграмоти», «Медіакультура»), факультативів, клубів, гуртків медіаосвітньої спрямованості, у позашкільні, шкільних бібліотеках. Ефективність її упровадження значною мірою залежить від сформованого медіаосвітнього середовища закладу освіти, змістового

наповнення спецкурсів, готовності педагогів до ефективної реалізації медіаосвіти й використання відповідних технологій, рівня медіакультури здобувачів освіти, залучення стейкхолдерів.

Медіаосвітні технології пов'язані з технологіями особистісно орієнтованого навчання, формуванням медіакультури, медіакомпетентності, розвитком критичного мислення, організацією рольових і ділових ігор, дискусійного медіаклубу, лекторію, медіаосвітніх квестів, проєктів, форумів, пошукової роботи з електронною бібліотекою, онлайн-дебатів, проведенням інтегрованих літературно-мистецьких, театралізовано-ситуативних творчих занять тощо. Такі заняття орієнтовано на індивідуалізацію навчання, розвиток мотивації, уяви, фантазії, асоціативного мислення з використанням ігрових, рольових можливостей педагогічного процесу на основі опанування сучасних засобів аудіо-, теле-, візуальних і віртуальних комунікацій [8; 12].

Значущість форм і методів медіаосвіти у формуванні успішності учнів підтверджують результати експериментального дослідження [4]. Аналіз відповідей на запитання анкети засвідчив, що вважають себе успішними 85,6 % учнів початкової школи серед 160 опитаних і прикладом успішності власних батьків – 73 %. Успішну людину, на думку дітей, характеризує: заробляння багато грошей – 16 респондентів (10 %), досягнення запланованого – 50 (31 %), повага інших – 36 (22 %), залучення до різних видів діяльності – 58 (36 %). А також: упевненість у собі – 95 (60 %), наполегливість – 92 (57 %), старанність – 90 (56 %), комунікабельність – 23 (14 %). Інформацію про успішних людей надають: шкільні підручники – 17 (10 %), дитяча періодика – 6 (3,7 %), телепрограми – 51 (32 %), радіо – 1 (0,6 %), інтернет – 48 (30 %), вчителі – 45 (28 %), батьки – 32 (20 %). Зважаючи на здобуті результати, потребують удосконалення зміст навчальних книг, підвищення інтересу до дитячої періодики, посилення партнерської взаємодії всіх учасників освітнього процесу під час створення власної медіапродукції, зокрема електронних книг, перегляду фільмів про успішних людей, а також упровадження медіаосвітніх технологій, ефективність яких засвідчило це дослідження [4].

У контексті нашої наукової проблеми серед технологій медіаосвіти виокремлюємо хаб (hub з англ. «вузол», у переносному сенсі – центр діяльності). Це майданчик з комфортними умовами, що поєднує різних людей (молодь, фахівців-початківців і професіоналів, громадських активістів, волонтерів, благодійників та інших) з метою розроблення творчих

проектів або дискутування актуальних тем, реалізації спільних задумів, проведення освітніх, соціальних, культурно-мистецьких заходів, громадських обговорень, змістовного дозвілля. А також це креативний коворкінг-центр, відкрите соціокультурне середовище, сучасний освітній простір (фізичний чи віртуальний) самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення всіх зацікавлених у власному особистісному поступі. Довіра, взаємопідтримка, здоровий спосіб життя, саморозвиток, відкритість, командність, креативність, дружелюбність, відповідальність насичують особливу атмосферу хабу.

У закладі освіти доцільно організувати шкільний медіахаб. Як медіаосвітня технологія, хаб має на меті формування життєво успішної особистості старшокласника шляхом опанування вмій і навичок продуктивно взаємодіяти з медіа, усвідомлено обирати, розуміти та створювати, поширювати контент, зокрема патріотичного, націєтворчого змісту, захищатися від дезінформації, фейків, а також доброзичливо спілкуватися в соціальних мережах. Місія шкільного медіахабу – на основі створення сучасного й ефективного медіаосвітнього середовища сприяти особистісному розвитку учнів старших класів як відповідальних громадян і патріотів своєї країни, підготовлених до життєвого самопроектування й успішної самореалізації, усвідомленого професійного вибору та опанування ключових компетентностей, цінностей європейської спільноти тощо.

Зasadничий принцип хабу – педагогіка партнерства, що сприяє залученню батьків, стейкхолдерів до спільних справ. Досвід організації шкільних медіахабів засвідчує, що втілення на практиці таких ініціатив сприятиме налагодженню ефективної комунікації в освітньому середовищі і громаді [15].

Модель шкільного медіахабу може бути репрезентовано діяльністю студій «Електронна газета», «Шкільне радіо», «Пресцентр», медіаклубу «Пізнай себе», рекламної агенції «Школа успіху» тощо. На заняттях студії «Електронна газета» варто передбачити ознайомлення старшокласників із правилами підготовки репортажів або інтерв'ю, зокрема для рубрик «Десять кроків до успіху», «Невигадані історії успіху», «Наші випускники – серед успішних», «Кар'єра і успіх», різних новинних та аналітичних матеріалів.

Доцільним видається розгляд та аналіз стандартів сучасної журналістики, серед яких актуальність і відповідність суспільним очікуванням, достовірність, оперативність подачі інформації, об'єктивність у її висвітленні тощо. Такі заняття сприятимуть набуттю підлітками вмій і навичок розпізнавати фейки й перекручування, стереотипи, правильно

реагувати на них, приймати рішення, призвичають звертатися до ресурсів фактчекерів, пошуку достовірного джерела, виявлення незручних запитань. Під час занять використовують інтерактивні методи навчання: проблемну лекцію, евристичну бесіду, мозковий штурм, рольові ігри, вимушені дебати, мультимедійні технології тощо.

Обговорення. У розумінні успіху зважають на об'єктивні показники – загальноприйняті в суспільстві стандарти, престижність професії, рівень освіти, доходу – і суб'єктивні – задоволення власним життям, станом здоров'я, сімейними і соціальними стосунками тощо. У зв'язку із цим американські дослідники (A. L. Duckworth, D. Weir, E. Tsukayama, & D. Kwok, 2012) порушують питання важливості того, як ми ставимося до інших людей, відповідно до панівних у суспільстві норм, або як осмислюємо та відчуваємо власне життя. Вивчення зв'язку між якостями особистості й показниками успіху в об'єктивному вимірі і щодо людського щастя дало змогу обґрунтувати значущість деяких рис, зокрема сумлінності. Причому акцентовано на доцільності розвитку цієї риси, а не коригуванні, якнайраніше, що може бути використано у формуванні життєвої успішності підлітків [1].

Таку саму думку – важливості суб'єктивного сенсу успіху на основі оцінювання власного життя – обстоюють нідерландські дослідники (K. H. Green, S. van de Groep, R. van der Cruijssen, M. G. Polak, E. A. Crone, 2023). Вони звертають увагу на історично-суб'єктивний контекст цієї категорії, адже виклики, потреби, цінності, пов'язані з добробутом, змінюються щопокоління, а в розумінні особистого успіху має враховуватися ситуація окремої людини. Важливі аспекти благополуччя молоді розкрито через багатовимірну конструкцію, що охоплює: освіту й академічну успішність, стосунки з однолітками й родиною, почуття цінності для інших, задоволеність життям, фізичне здоров'я і безпека тощо [2].

Медіапедагоги мають спиратися на такі освітні підходи, що забезпечать успішне використання цифрових пристроїв у повсякденному житті. У зв'язку із цим С. М. Scarcelli (2017) розглядає сучасних підлітків не лише як умілих користувачів цифрових засобів і технологій, здатних це робити природно, а й як суб'єктів, не досить добре обізнаних з інтернет-ризиками. Треба вивчати запити дітей на медіаосвіту, спрямовану на захист від загроз щодо особистих даних (банківські рахунки, фото в смартфоні тощо). Водночас підлітки – повноправні суб'єкти власного бачення світу, соціальні актори, які усвідомлюють власний досвід. Тож медіаосвітні технології мають забезпечити успішну інтеграцію

старшокласників у соціум, активну участь у суспільному житті, адекватне сприйняття соціального контексту [3].

Висновки. Узагальнення ідей і результатів напрацювань вітчизняних та закордонних дослідників дало змогу розглядати життєву успішність в об'єктивно-суб'єктивному вимірі, зважаючи при цьому на індивідуалізованість особистісного досвіду, соціокультурний контекст, різноманітні середовищні фактори, здатність до саморозвитку, життєвого проектування тощо. У дослідженні з'ясовано сутність медіаосвітніх технологій та їхню значущість у формуванні життєвої успішності старшокласників, зокрема на основі діяльності шкільного медіахабу. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в обґрунтуванні моделі цього педагогічного феномена.

Список використаних джерел

1. Duckworth A. L., Weir D., Tsukayama E., & Kwok D. Who does well in life? Conscientious adults excel in both objective and subjective success. *Frontiers in Psychology*. 2012. Vol. 3. P. 356. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2012.00356>
2. Green K. H., van de Groep S., van der Crujisen R., Polak, M. G., Crone E. A. The Multidimensional Wellbeing in Youth Scale (MWYS): Development and Psychometric Properties. *Personality and Individual Differences*. 2023. Vol. 204. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.112038>
3. Scarcelli C. M. Telling, doing, (media)educating. Adolescents' experiences, expectations, suggestions concerning media education. *Italian Journal of Sociology of Education*. 2017. Vol. 9(1). P. 93-121. <https://doi.org/10.14658/pupj-ijse-2017-1-6>
4. Tereshchuk H., Kuzma I., Yankovych O., & Falfushynska H. The formation of a successful personality of a pupil in Ukrainian primary school during media education implementation. *Educational Dimension*. 2019. Vol. 52. P. 39–55. <https://doi.org/10.31812/pedag.v52i0.3775>
5. Боровинська І.Є. Соціально-психологічні стратегії життєвої успішності внутрішньо переміщених осіб: дис. ... д-ра філософії. Київ, 2022. URL: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/Borovynska-I.-Ye-PhDPaper.pdf> (дата звернення: 18.04.2023).
6. Боровинська І.Є. До психологічного розуміння понять «успіх», «успішність», «життєвий успіх», «життєва успішність». *Науковий вісник ХДУ*. 2017. Вип. 3(2). С. 142–148. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_2017_3\(2\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_2017_3(2)_26) (дата звернення: 15.04.2023).
7. Візія майбутнього освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/viziya> (дата звернення: 22.07.2023).
8. Духаніна Н. М. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у підготовці магістрів комп'ютерних наук: автореф. ... дис. канд. пед. наук. Київ, 2011.
9. Єрмаков І. Метод проектів у контексті життєвих результатів діяльності у системі соціальної та життєвої практики учнів. Частина I. *Постметодика*. 2016. № 2. С. 24–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Postmetodyka_2016_2_6 (дата звернення: 1.08.2023).
10. Ільїна Ю. М. Методика дослідження життєвого сценарію «успіх». URL: https://lib.iitta.gov.ua/1711/1/Lototska_lifescenario_research_metod_2010.pdf (дата звернення: 15.04.2023).
11. Ільїна Ю. Психологія успіху: онтологія проблематики. URL: <https://www.newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/zbirnyk-2008/6.htm> (дата звернення: 22.07.2023).

12. Іць С. В. Застосування медіаосвітніх технологій в професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Київ–Вінниця: Планер, 2012. Вип. 30. С. 361–366. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/113/108> (дата звернення: 1.08.2023).
13. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі / НАПН України. Київ: Інтерсервіс, 2022. 51 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733449/1/Концепція%20вих.%20в%20цифр.%20просторі.pdf> (дата звернення: 22.07.2023).
14. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/концепція-медіаосвіти.pdf> (дата звернення: 22.07.2023).
15. Куриш О. С. Проектна діяльність шкільних клубів соціального підприємництва: медіа хаб як освітній простір. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності*: зб. матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, Україна, 15–16 квітня 2021 р.). Тернопіль : Тайп, 2021. С. 242–244. URL: <http://dSPACE.tnpu.edu.ua/handle/123456789/19442> (дата звернення: 22.07.2023).
16. Матеюк О. А. Успішність особистості: сутність та зміст феномену. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_4_31 (дата звернення: 15.04.2023).
17. Янкович О. І., Кузьма І. І. Освітні технології у початковій школі : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 290 с. URL: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11448/1/Jankovuch%2CKuzma_Osv_tex.pdf (дата звернення: 15.04.2023).

References

1. Duckworth, A. L., Weir, D., Tsukayama, E., & Kwok, D. (2012). Who does well in life? Conscientious adults excel in both objective and subjective success. *Frontiers in Psychology*, 3, 356. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2012.00356>
2. Green, K. H., van de Groep, S., van der Crujisen, R., Polak, M. G., & Crone, E. A. (2023). The Multidimensional Wellbeing in Youth Scale (MWYS): Development and Psychometric Properties. *Personality and Individual Differences*, 204. <https://doi.org/10.14658/pupj-ijse-2017-1-6>
3. Scarcelli, C. M. (2017). Telling, doing, (media) educating. Adolescents' experiences, expectations, suggestions concerning media education. *Italian Journal of Sociology of Education*, 9(1), 93–121. <https://doi.org/10.14658/pupj-ijse-2017-1-6>
4. Tereshchuk, H., Kuzma, I., Yankovych, O., & Falfushynska, H. (2019). The formation of a successful personality of a pupil in Ukrainian primary school during media education implementation. *Educational Dimension*, 52, 39–55. <https://doi.org/10.31812/pedag.v52i0.3775>
5. Borovynska, I. Ye. (2022). *Sotsialno-psykholohichni stratehii zhyttievoi uspishnosti vnutrishno peremishchenykh osib* [Socio-psychological strategies for the life success of internally displaced persons] (Doctoral Dissertation, Kyiv). Retrieved from <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/Borovynska-I.-Ye-PhD-Paper.pdf>
6. Borovynska, I. Ye. (2017). Do psykholohichnoho rozuminnia poniat «uspikh», «uspishnist», «zhyttievyi uspikh», «zhyttieva uspishnist» [Towards a psychological understanding of the concepts of “success”, “successfulness”, “life success”, “life successfulness”]. *Naukovyi visnyk KhDU*, 3(2), 142–148. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_3\(2\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_3(2)_26)
7. *Viziia maibutnoho osvity i nauky Ukrainy* [Vision of the future of education and science of Ukraine]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/viziya>
8. Dukhanina, N. M. (2011). *Pedahohichni umovy zastosuvannia mediaosvitnikh tekhnolohii u pidhotovtsi mahistriv kompiuternykh nauk* [Pedagogical conditions for using media

educational technologies in training of Masters of Computer Sciences]. (Dissertation Abstract, Kyiv).

9. Yermakov, I. (2016). Metod proektiv u konteksti zhyttievkykh rezultativ diialnosti u systemi sotsialnoi ta zhyttievoi praktyky uchniv [The method of projects in the context of life results of activities in the system of social and life practice of students]. *Postmetodyka*, 2, 24–34. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Postmetodyka_2016_2_6
10. Ilina, Yu. M. (2010). *Metodyka doslidzhennia zhyttievoho stsenariiu «uspikh»* [Methodology for studying the life scenario “success”]. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/1711/1/Lototska_lifescenario_research_metod_2010.pdf
11. Ilina, Yu. (2008). *Psykhohiia uspihku: ontolohiia problematyky* [Psychology of success: ontology of the problem]. Retrieved from <https://www.newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/zbirnyk-2008/6.htm>
12. Its, S. V. (2012). Zastosuvannia mediaosvitnikh tekhnolohii v profesiinii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia inozemnoi movy [Using media educational technologies in the professional training of future foreign language teachers]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem*, 30, 361–366. Retrieved from <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/113/108>
13. *Kontseptsiia vykhovannia ditei ta molodi v tsyfrovomu prostori* [The Concept of raising children and youth in the digital area]. (2022). Kyiv: Interservis. Retrieved from: <https://lib.iitta.gov.ua/733449/1/Kontseptsiia%20vykh.%20v%20tsyfr.%20prostori.pdf>
14. Naidonova, L. A., & Sliusarevskiy, M. M. (2016). *Kontseptsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini* [The Concept of implementation of media education in Ukraine] (new edition). Kyiv. Retrieved from http://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/kontseptsiia_mediaosvity.pdf
15. Kurysh, O. S. (2021). Proiektna diialnist shkilnykh klubiv sotsialnoho pidpriemnytstva: media khab yak osvitnii prostir [Project activity of school social entrepreneurship clubs: Media hub as educational space]. *Rozvytok profesiinoi maisternosti pedahoha v umovakh novoï sotsiokulturnoi realnosti*: Proceedings of IV Inrenational, Conference Ternopil, Ukraine, April 15–16 (pp. 242–244). Ternopil: Taip. Retrieved from: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/19442>
16. Mateiuk, O. A. (2012). Uspishnist osobystosti: sutnist ta zmist fenomenu [Personal successfulness: The essence and content of the phenomenon]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 4. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_4_31
17. Yankovych, O. I., & Kuzma, I. I. (2020). *Osvitni tekhnolohii u pochatkovii shkoli* [Educational technologies in primary school]. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka. Retrieved from: http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11448/1/Jankovuch%2CKuzma_Osv_tex.pdf

Anzhelina Puhach,

PhD in Pedagogy,

Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine,

Kyiv

MEDIA EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF SENIOR SCHOOL STUDENTS' LIFE SUCCESSFULNESS

Abstract. *The article examines the peculiarities of the formation of life successfulness of senior school students based on the latest technologies in the modern conditions of the digital society. The author focuses on success and successfulness as fundamental values of the state and individual. The importance of critical thinking skills, flexibility and creativity, the ability to solve problems successfully for the effective and productive life of a growing personality is indicated. In this regard, attention is*

drawn to implementing media education and media educational technologies into school practice, as well as creating a constructive media educational environment.

In the context of a multidimensional interdisciplinary discourse, an objective and subjective dimension of understanding the concepts of “life success” and “life successfulness” was revealed, which relates to the social recognition of a person and one’s assessment of one’s own actions as successful. Taking into account the ideas of researchers, we consider life successfulness as a personal quality associated with the realization of a life project, awareness of personal self-realization, subjective experience of one’s own success in various spheres of life based on relevant experience and everyday life practices with a sense of the meaning of life.

The vision of educational technologies is clarified, including media educational technologies as a part of didactics and the learning process, during which educational tasks are implemented to form a successful media literate, media-aware personality of a teenager. The mission, principles and model of the school media hub as a media educational technology based on pedagogy of partnership and aimed at forming a life-successful personality of a high school student by mastering skills and abilities of effective and safe interaction with the mass media, informed understanding, creative elaboration and active dissemination of content, in particular patriotic content, nation-building content, protection against fakes, hostile propaganda, establishment of friendly communication in social networks for effective life activities in rapidly changing realities are represented. The correspondence of the presented generalizations to the ideas of foreign scholars regarding the connection between personal traits and success indicators, the importance of media literacy for everyday life, media culture in forming key competencies for preparing a child for life self-realization is substantiated.

Key words: *life successfulness, life self-realization, media education, media literacy, media educational technologies, high school students, school media hub.*

Стаття надійшла до редакції 01.08.2023.
Стаття прийнята до публікації 13.08.2023.